

УДК 338.43:635.1/.8

О. В. Захарчук,

д. е. н., професор, член-кореспондент НААН України;
завідувач відділу інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення,
ННЦ "Інститут аграрної економіки"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1734-1130>

Н. В. Лещук,

д. с. - г. н., с. н. с., завідувач відділу наукових досліджень формування сортових ресурсів,
Український інститут експертизи сортів рослин;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6025-3702>

О. А. Скубій,

науковий співробітник відділу наукових досліджень формування сортових ресурсів,
Український інститут експертизи сортів рослин;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8414-9894>

О. І. Завальнюк,

старший науковий співробітник відділу наукових досліджень формування сортових ресурсів,
Український інститут експертизи сортів рослин

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5059-2559>

Ю. А. Стефківська,

старший науковий співробітник відділу наукових досліджень формування сортових ресурсів,
Український інститут експертизи сортів рослин

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5679-0377>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.11.50

ФОРМУВАННЯ ОВОЧЕВОГО ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ (ОГЛЯД)

O. Zakharchuk,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine;
head of the department of investment, material and technical ensuring, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics"

N. Leshchuk,

Doctor of Agricultural Sciences, Senior Researcher, Head of the Department of Scientific Research
on the Formation of Varietal Resources, Ukrainian Institute of Plant Variety Expertise

O. Skubiy,

Researcher of the Department of Scientific Research on the Formation of Varietal Resources,
Ukrainian Institute of Plant Variety Expertise

O. Zavalnyuk,

Senior Researcher, Department of Scientific Research on the Formation of Varietal Resources,
Ukrainian Institute of Expertise on Rosylin Varieties

Yu. Stefkivska,

Senior Researcher, Department of Scientific Research on the Formation of Varietal Resources,
Ukrainian Institute of Expertise on Rosylin Varieties

FORMATION OF THE VEGETABLE FOOD MARKET IN UKRAINE: STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS (REVIEW)

У статті досліджено сутність формування продовольчого ринку товарної продукції овочевих рослин в Україні. Приведено детальний аналіз стану попиту й пропозиції, вивчено кон'юнктуру ринку та складові ціноутворення. Для ефективного розвитку сучасного овочівництва необхідно вдосконалити маркетинг у галузі, впроваджувати іннова-

ційно-інвестиційні моделі розвитку, постійно модернізувати технології вирощування, зберігання і реалізації овочів. Формування овочевого ринку в Україні переважно за рахунок вітчизняного виробництва. Серед причин, які стримують розвиток галузі овочівництва, слід виділити повільну переорієнтацію виробників на сучасні вимоги ринку, низький рівень їх економічних відносин та недостатньо оновлену матеріально-технічну базу підприємств, у тому числі і переробних. Необхідно активно запроваджувати у виробництво світові стандарти якості й безпечності продукції, розбудовувати сучасну ринкову інфраструктуру та систему маркетингу, зокрема створити дієву систему кооперації з виробництва, заготівлі та зберігання овочів, урізноманітнити асортимент і сортимент овочів з подальшим розвитком їх органічного виробництва.

На основі проведення аналітичних досліджень статистичної інформації про забезпечення населення України продуктами овочівництва узагальнено тенденції формування ринку та цінової політики, запропоновано заходи щодо оптимізації темпів розвитку галузі овочівництва. Зроблено висновки та надано рекомендації щодо стратегії управління продовольчим ринком овочевої продукції в умовах нестабільності.

The article examines the essence of the formation of the food market for vegetable products in Ukraine. A detailed analysis of the state of demand and supply is provided, the market situation and components of pricing are studied. The absence of world standards for vegetable products is established and the formation of the attractiveness of the investment policy of the market functioning is not completed. Analysis of a comprehensive approach to the functioning of the national vegetable market in modern conditions made it possible to substantiate the impact of military operations on the production of vegetable products. Conclusions are drawn and recommendations are given on the strategy for managing the vegetable food market in times of instability.

For the effective development of modern vegetable growing, it is necessary to improve marketing in the industry, implement innovative and investment models of development, and constantly improve technologies for growing, storing, and selling vegetables. The vegetable market is characterized by a high level of self-sufficiency. Its capacity is formed mainly due to domestic production. Among the reasons that hinder the development of the vegetable growing industry, one should highlight the slow reorientation of producers to modern market requirements, the low level of their economic relations, and the insufficiently updated material and technical base of enterprises, including processing ones. It is necessary to actively introduce global standards of product quality and safety into production, develop a modern market infrastructure and marketing system, in particular, create an effective system of cooperation in the production, procurement, and storage of vegetables, diversify the range and assortment of vegetables with the further development of their organic production.

Based on analytical studies of statistical information on the provision of the population of Ukraine with vegetable products, market formation trends and pricing policy are summarized, and measures are proposed to optimize the development rates of the vegetable industry.

Ключові слова: овочівництво, товарна продукція, кон'юнктура, попит, пропозиція, маркетинг, споживач, ринок, ціна, інфраструктура.

Key words: vegetable growing, commodity production, market conditions, demand, supply, marketing, consumer, market, price, infrastructure.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Овочівництво, як одна із важливих галузей рослинництва, наразі складна, досить високо затратна та актуальна. Овочева індустрія сьогодні охоплює досить широкий спектр ботанічних таксонів (видів і різновидностей), які включено до групи овочевих [1, с. 37]. Виробництво товарної овочевої продукції носить регіональний характер. Продуктивність рослин овочевих формується на відповідних етапах органогенезу впродовж періоду вегетації під впливом чинників довкілля.

Овочеві культури вирощують за різними технологіями, строками досягання і збирання, зберігання і переробки, собівартістю та

ефективністю виробництва. Варто зазначити високу трудомісткість виробництва товарної продукції овочів, складну механізацію окремих виробничих процесів їх вирощування, зокрема збирання урожаю, відсутність належних умов зберігання та переробки [2, с. 110].

Сучасний внутрішній ринок овочевої продукції в Україні характеризується відносно низьким рівнем розвитку інфраструктури, складських приміщень та наявністю комплексу проблем практично на всіх його рівнях: від виробництва продукції до її реалізації кінцевому споживачеві як у свіжому, так і в переробленому вигляді. Ситуація, що склалася призводить до значних втрат і обмеженого розвитку внутрішньої переробної галузі, при цьому імпортна продукція присутня у всіх сегментах ринку овочів. У зв'язку з військовим станом,

коли значна частина працездатного населення залишає країну, а ті, хто залишився, мають недостатню купівельну спроможність, пошук шляхів для поліпшення функціонування ринку овочів стає особливо важливим [3, с. 74].

До основних бар'єрів, які гальмують подальший розвиток галузі овочівництва, слід віднести: недостатній розвиток логістики, кооперативних об'єднань виробників овочів, що зумовлює низьку товарність промислового виробництва та їх стихійний продаж; капельне зрошення запроваджене лише на 12 % площ; занепад національного насінництва; тільки 30 % наявних овочесховищ відповідає сучасним вимогам зберігання продукції; відсутність прямої державної підтримки, в тому числі і фінансової. Саме про ці проблеми і наголошено в у розробленій Концепції Державної цільової програми розвитку овочівництва на період до 2025 року [4]. Тож дослідження поточної кон'юнктури вітчизняного ринку овочів та прогноз можливих конкурентних змін досить актуальне. Новими є дослідження особливостей розвитку ринку овочевої продукції, аналіз проблем її конкурентоспроможності, дослідження специфіки цього динамічного і висококон'юнктурного сегменту агропродовольчого ринку [5, с. 21].

Більшість овочевої продукції в Україні виробляється домогосподарствами, що свідчить про визначальну роль індивідуального сектору у розвитку цього товарного ринку. Згідно зі статистичними даними на 2022 рік, господарства населення виробили майже 85,0 % відкритих овочевих культур та 98 % картоплі. Протягом періоду з 2016 року по 2024 рік спостерігалася тенденція зменшення виробництва картоплі (на 40,0%) та овочів більш як на половину [6, с. 106].

Водночас, поряд із значним потенціалом вітчизняної галузі овочівництва та перспективами подальших ринкових трансформацій, слід зазначити, що в сучасних реаліях її ресурсна, технологічна, маркетингова, організаційно-управлінська, складові значно відстають від рівня аналогів економічно розвинутих країн. Для ефективного функціонування ринку овочевої продукції важливими є встановлення гнучких цін, визначення ефективних каналів реалізації та проведення комунікаційних заходів [7, с. 88].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку продовольчого ринку та проблемам виробництва і споживання овочевих продуктів харчування приділяли увагу багато вітчизняних учених: З. Сич [8] — обґрунтовано

тенденції перспектив вирощування овочів "Борщового набору" під час воєнних дій; І. Сало [9] — охарактеризовано особливості розвитку вітчизняного ринку овочів, спрогнозовано його кон'юнктуру; Б. Духницький [10] — розкрито аналіз ринку овочевих в Україні; О. Захарчук [11] — проаналізовано стан та тенденції розвитку світового ринку овочів та обґрунтовано напрями посилення конкурентних позицій України; В. Рудь [12] — розкрито формування продукції овочівництва в системі продовольчого ринку; І. Севідова [13] — обґрунтовано вплив якості овочевої продукції на конкурентоспроможність овочівництва; [14] — вивчено вплив факторів на функціонування оптових ринків овочевої продукції; В. Севідов [15] — запропоновано інноваційні складові сталого розвитку галузі овочівництва; Н. Рожко [16] — визначено пріоритетні напрями формування експортно-імпортних відносин на вітчизняному ринку овочів та фруктів за умов динамізації конкурентного середовища; [17] — визначено взаємозв'язок та протиріччя реалізації маркетингової та логістичної концепції у діяльності виробників овочів та фруктів, вплив маркетингових та логістичних заходів на формування конкурентоспроможності виробників цих товарів на ринку. Дослідженню сучасного вітчизняного та світового ринку овочів присвячено роботи таких відомих науковців: В. Амбросова, В. Бойка, Р. Близького, П. Саблука, В. Рудь, О. Вакуленка, В. Власова, П. Макаренка, В. Писаренка, Б. Супіханова, О. Ульянич, Н. Лещук та інших. Проте дослідження із вивчення напрямів посилення конкурентних позицій України на продовольчому ринку овочевої продукції залишається недостатньо обґрунтованим.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті — дослідити поточний стан формування вітчизняного ринку товарної продукції овочів, спрогнозувати його функціонування та кон'юнктуру в період нестабільності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На основі проведених аналітичних досліджень статистичної інформації про забезпечення населення України продуктами овочівництва узагальнено тенденції формування ринку та цінової політики, запропоновано заходи щодо розв'язання існуючих проблем, що стримують темпи розвитку галузі овочівництва.

Щорічно Україна збирає значний урожай овочів та картоплі, що забезпечує її продовольчу безпеку. Вже в 2022 році (перший рік війни)

в Україні зібрали на 24,4% менше овочів, у порівнянні з 2021 довоєнним роком. Великі підприємства здебільшого скоротили виробництво (до 75%) або взагалі зупинили роботу. Якщо Україна у довоєнний час експортувала овочі до 96 країн, то після російського вторгнення в Україну ситуація кардинально змінилася. Задля забезпечення внутрішніх потреб населення держава призупинила експорт соціально важливих продуктів, у тому числі овочевої продукції.

Окупація регіонів вплинула на обсяги виробництва і реалізації овочів. Основними проблемами у період війни для українського аграрного сектору є: окупація українських територій, розрив логістичних ланцюгів як всередині країни, так і зовні, зменшення обсягу внутрішнього ринку та зниження купівельної спроможності українського населення, недостатність ресурсів для сільськогосподарського виробництва, проблеми з робочою силою та крадіжки української сільськогосподарської техніки і продукції [18; 35, с. 5].

Вагомим чинником, що визначає основні напрями подальшого розвитку овочевого ринку України, є стан та тенденції розвитку світового ринку овочів. Це в свою чергу впливає на підвищення ефективності виробництва овочів, поглиблення процесу вертикальної інтеграції та активізацію партнерських відносин. Україна входить у першу десятку світових лідерів за валовим виробництвом овочевої продукції, а з розрахунку на душу населення займає шосте місце у світі. Проте, серед 20-ти передових країн світу Україна посідає 18-те місце за рівнем урожайності, при цьому, що генетичний потенціал національних сортів і гібридів реалізовано менше як на 30% [11, с. 3—7].

В Україні для вирішення продовольчої проблеми потрібно збільшити реалізацію продукції у зимовий та весняний періоди. Пріоритетним напрямом удосконалення товарного руху овочевої продукції має стати упорядкування стихійних ринкових відносин з допомогою організації оптових продовольчих ринків. Однією з перспективних форм оптової торгівлі свіжою плодовоовочевою продукцією в Україні та світі є збутові кооперативи. Треба відзначити, що овочі — товар, що швидко псується, і саме тому вимагає реалізації в короткі терміни. Наразі не існує структур, які швидко просувають товар на ринку. В Україні досі не створена система великооптової торгівлі шляхом організації оптових ринків, де гарантується збут продукції на економічно вигідних умовах, існуючі оптові ринки не виконують своїх функцій, а діють як

Таблиця 1. Площа під овочевими рослинами і картоплею, тис. га

Споживча категорія овочів	2023 р.	2024 р.	2024 р. у % до 2023 р.
Картопля	1210,2	1196,1	98,8
Овочі, <i>всього</i>	396,7	387,7	97,7
капуста	60,5	61,9	102,3
огірки	47,2	44,6	94,5
помідори	60,9	54,5	89,5
цибуля	46,7	50,5	108,1
морква	40,7	41,6	102,2
буряк столовий	35,4	37,5	105,9
інші овочеві	105,3	97,1	92,2

Джерело: Державна служба статистики "Виробництво коренеплодів, бульбоплодів, культур овочевих і баштанних продовольчих у 2023 році" [22] та власні розрахунки.

покрашений варіант базарів. У більшості своїй на цих ринках торгують перекупники, які закуповують продукцію у виробників за низькими цінами, перепродаючи її на оптових ринках [19].

В Україні на сьогодні основним місцем реалізації овочевої продукції залишаються міські ринки, оскільки вони вже стали традиційним для споживачів місцем для закуповування овочів. Нині в кожному обласному центрі існують стихійні оптово-роздрібні ринки в формі базарів. Вони є невеликими за розмірами і, як правило, не дотримуються основних принципів діяльності, таких, як продаж товарів виключно оптовим продавцям, функціонування лише в світлу пору дня [20].

Вступ України до Світової організації торгівлі активізував процес технологічного оновлення виробництв, орієнтацію на задоволення потреб споживачів на внутрішньому ринку з урахуванням платоспроможного попиту населення. Крім того, відбувається переорієнтація виробництв на розширення експортних можливостей через розширення асортименту овочевої продукції у свіжому вигляді і консервованої овочевої продукції [21].

До позитивних чинників розвитку галузі овочівництва в Україні слід віднести: сприятливі природно-кліматичні умови, доступність земельних ресурсів, порівняно дешева робоча сила, широкий споживчий ринок, тенденції до підвищення цін на вирощену продукцію. Останніми роками в галузь вливаються значні інвестиції як у виготовлення кінцевих продуктів, так і у створення сировинних зон для переробних підприємств. Це стимулює до використання інноваційних технологій виробництва, збирання, зберігання продукції, підготовки до продажу, дотримання критеріїв якості отриманого урожаю тощо [15, с. 82—86].

Слід відзначити, що в 2024 році в порівнянні з 2023 роком фактично було збільшено площі

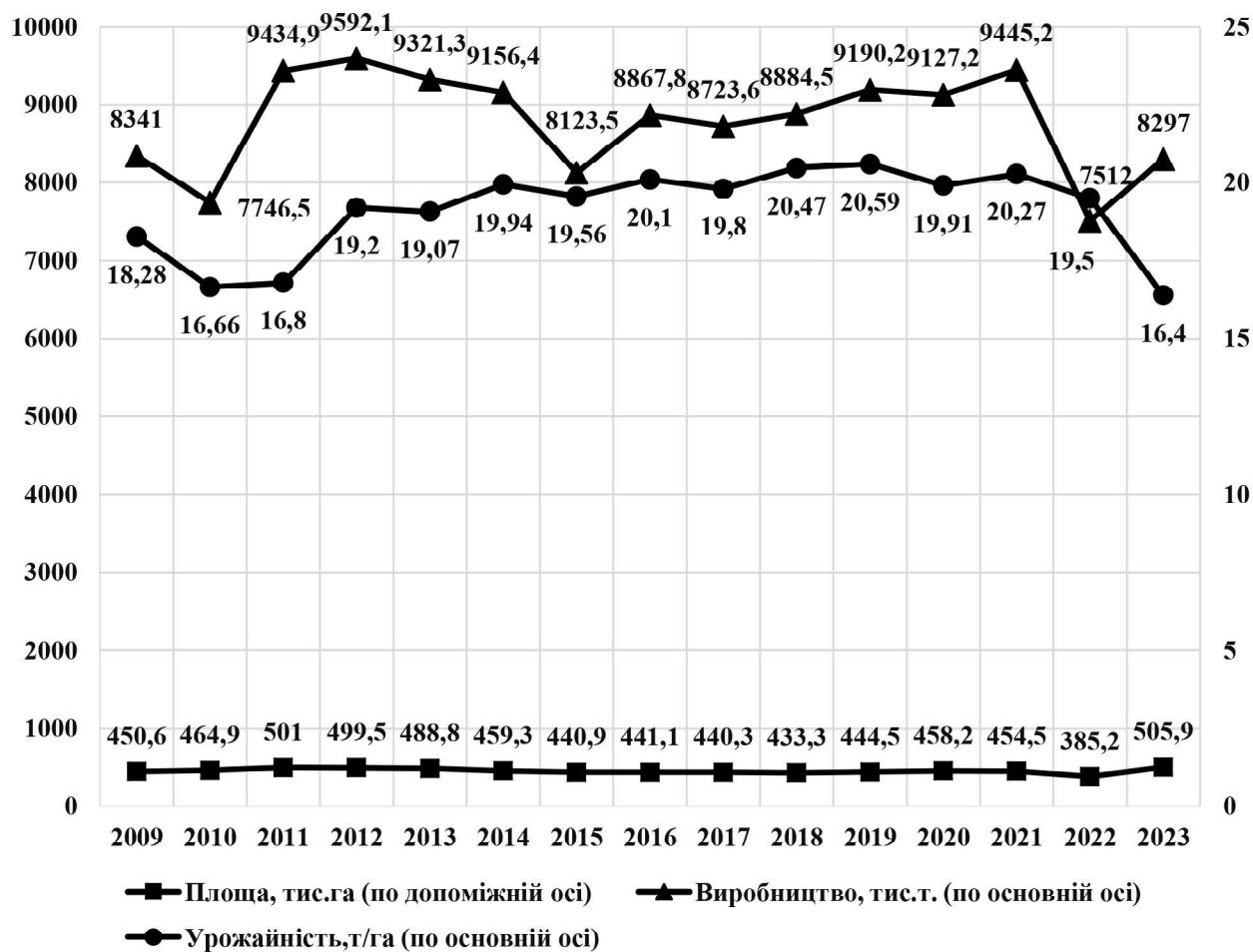

Рис. 1. Розвиток овочівництва відкритого ґрунту 2009—2023 рр.

Джерело: сформовано за даними звітів Державної служби статистики України [22].

Таблиця 2. Валові збори товарної продукції овочів і картоплі

Категорія продукту	2022 рік			2023 рік		
	Площа, тис. га	Урожайність, т/га	Валовий збір, тис. т	Площа, тис. га	Урожайність, т/га	Валовий збір, тис. т
Картопля	1116,7	18,7	20932	880,0	18,9	21359
Овочі, всього	385,2	19,5	7512	505,9	16,4	8297

Джерело: Державна служба статистики України [22].

під вирощування цибулі на 8,6 %, буряка столового на 3,7 % та моркви на 1,7%. Водночас, було зменшено площі посіву огірків та помідорів на 7,4 % та 12,6 % відповідно (таблиця 1).

За період 2023—2024 рр. спостерігається стала тенденція зростання виробництва овочів та картоплі у порівнянні з 2022 роком. Але, при цьому Україна також імпортує окремі види овочів переважно у свіжому вигляді. Необхідність імпорту свіжих овочів зумовлена особливостями сільськогосподарського циклу виробництва та відсутністю достатньої інфраструктури зі зберігання продукції, переробки (сушіння, консервування).

Війна спричинила порушення ланцюгів постачання та логістики, що призвело до дефіциту деяких видів овочів та зростання цін на них.

Через руйнування інфраструктури та складнощі з логістикою зросли витрати фермерів на транспортування та зберігання продукції, що також вплинуло на ціни. Ціноутворення на ринку овочів визначає

доступність, якість та різноманітність продуктів для споживачів, а також має важливий соціальний та громадський вплив на їхнє життя та здоров'я.

Господарства населення виробляють основний обсяг овочів відкритого ґрунту з-поміж інших категорій господарств. Для розширення промислового овочівництва, насамперед, необхідне удосконалення технологічних прийомів вирощування для зменшення перевитрат фінансових, енергетичних і трудових ресурсів. Вітчизняні товаровиробники демонструють відносну стабільність розвитку галузі овочівництва впродовж останніх 10—15 років (рис. 1).

Показники урожайності та валові збори товарної продукції овочевих у 2022—2023 роках наведено в таблиці 2.

Товарна структура внутрішньої торгівлі продуктами овочівництва підтверджує, що українські аграрії у 2023 році виростили 29 млн т овочів. Зокрема, найбільше картоплі — 21,2 млн т, а також: помідорів — 1,4 млн т, капусти — 1,3 млн т, цибулі — 877 тис. т, моркви — 810 тис. т, буряка — 766 тис. т, огірка — 681 тис. т, інших овочів — 1,3 млн т. Товарна структура зовнішньої торгівлі овочевими показує, що обсяг імпорту овочів знизився на 6,1%, а експорт зріс на 28,5 %, порівняно з аналогічним періодом 2023 р., табл. 3.

За даними Державної митної служби України за шість місяців 2024 року Україна імпортувала 138 093 т овочів на загальну суму 146 806 тис. дол. США, що більше ніж в 10 разів перевищує експорт. Основними позиціями імпорту за даний період були помідори — 69 917 т, капуста — 18 969 т, цибуля — 15 927 т. Водночас, за аналогічний період було експортовано 9 454 т овочів на загальну суму 3 398 тис. дол. США. Основними позиціями експорту були цибуля (8 030 т) та морква, ріпа, столові буряки, редька, селера (439 т) та огірки, корнішони (421 т) [23, с. 141].

З березня 2022 по серпень 2023 року Україна профінансувала іноземних виробників овочів на суму понад 550 млн доларів. Хоча імпорт зростав і до війни, але не так стрімко. Процес заміщення втрачених плантацій на півночі та заході йде дуже повільно [24].

Овочівництво України зазнало втрат через війну. Істотно постраждали овочеві господарства Херсонщини, Миколаївщини, Донеччини та Луганщини, де вирощували значну частину овочів. Були побоювання, що підтоплення Херсонщини, спричинене підривом дамби Каховської ГЕС, та зникнення Каховського водосховища призведуть до відчутного здороження овочів в Україні. Врожайність цих культур зросла на 10-15 %. Цибуля та морква є рекордсменами із зниження цін овочевих культур. Восени ціна їх була у 2,5 рази дешевше, ніж у жовтні 2022го. У 2023 р. в Україні площа, яку займала цибуля складала 48,2 тис. га, а морква — 40,6 тис. га. Збільшення площ під морквою відбулося у Волинській, Київській та Дніпропетровській області. Рекордсменами за посівами цибулі були Дніпропетровська, Вінницька, Київська, Миколаївська та Черкаська [27].

Незважаючи на турбулентні події, ринок свіжих овочів в Україні продовжує розвиватися і наближається до стандартів глобального ринку. Овочеві культури залишаються прибутковою галуззю завдяки правильному підходу до виробництва, маркетингу та логістики, що

Таблиця 3. Сумарний обсяг імпорту та експорту у розрізі товарних позицій за кодами УКТЗЕД за період з 01.01.2024 р. по 30.06.2024 р.

Найменування позиції товару за УКТЗЕД	Імпорт		Експорт	
	вартість, тис. дол. США	обсяг, т	вартість, тис. дол. США	обсяг, т
Картопля	9322	15334	68	156
Помідори	83693	69917	10	3
Цибуля	15808	15927	2285	8030
Капуста	17804	18969	163	405
Морква, ріпа, столові буряки, редька, селера	4336	5406	286	439
Огірки, корнішони	15843	12540	586	421
Всього	146806	138093	3398	9454

Джерело: Державна митна служба України [22].

дозволяє отримувати дохід навіть при збільшенні виробництва та спади ринку [25, с. 49].

Фрагментація ринку виявляється не тільки в різноманітні видів і географічному розподілі, але і в існуванні неконтрольованого ринку господарської продукції, який обходить ринкові елементи інфраструктури. Відсутність підготовки продукції перед реалізацією у дрібних виробників поглиблює їхню неконкурентоспроможність на імпортному ринку. Недостатнє інформаційне забезпечення суб'єктів ринку перешкоджає адекватній оцінці ситуації та управлінським рішенням для поліпшення. На овочевому ринку України залишається невелике різноманіття продуктів. Основну частку асортименту становлять овочеві рослини, що входять у борщовий набір [26].

У нашій країні відсутні такі важливі вітамінні продукти, як солодкий перець, баклажани, часник та ряд інших зелених та салатних культур. Їх загальний внесок у виробництво становить лише 6,2%, що далеко не відповідає 25—35% в Європі. Аналіз попиту та пропозиції з 2015 по 2024 роки показує, що обсяг овочевого ринку (загальний обсяг виробництва) за цей період зріс на 75%, але темпи зростання продукції для споживання (фонд споживання) зросли лише на половину [26].

До овочів "борщового набору" традиційно відносять картоплю, капусту білоголову, буряк, цибулю та моркву. Іноді в цьому списку ще розглядають помідор. В Україні цей асортимент 2023 р. восени, порівняно з цінами літа, подешевшав на 48%. Зменшення вартості продукції овочів восени, як і передбачуване в майбутньому зростання взимку — це сезонні явища. Хоча, порівняно з осінню 2022 р., ціни 2023 р. також значно знизилися. Фахівці й аналітики упевнені, що за рік ситуація змінилася завдяки високому врожаю і зростанню обсягів виробництва овочевої продукції в західних областях України [27].

Таблиця 4. Середні ціни на овочі по Україні у 2024 році*, грн/кг

Товари	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	червень до травня, %
Капуста білоголова	14,31	14,77	14,00	13,22	16,34	11,28	69,0
Цибуля ріпчаста	16,86	16,99	16,75	16,03	25,93	24,36	94,0
Буряк столовий	16,14	17,10	16,92	17,80	25,52	32,92	129,0
Морква столова	14,43	14,19	12,78	12,06	16,61	29,75	179,1
Картопля	21,46	22,75	22,73	22,45	24,53	28,39	115,7

Джерело: Державна служба статистики України [21] та власні розрахунки.

Середні ціни на "борщовий набір" за період 01.01 — 01.06 2024 року представлені в таблиці 4.

Дані таблиці свідчать, що середні споживчі ціни на овочі борщового набору в червні 2024 року в порівнянні з травнем 2024 показали динаміку як росту, так і зниження. Зокрема, буряк столовий подорожчав на— 29 %, морква —

Таблиця 5. Ціни на овочі борщового набору на гуртових* ринках України

Гуртовий ринок	Продукт	Середня ціна, грн/кг	
		станом на 17.07.2024	станом на 17.06.2024
«Столичний»	Картопля	10,00	19,00
	Капуста білоголова	28,00	8,00
	Морква столова	27,00	22,00
	Буряк столовий	23,00	22,00
	Цибуля ріпчаста	26,00	27,00
	Помідор істівний	45,00	75,00
	Огірок посівний (корнішони)	22,00	50,00
«Шувар»	Картопля	14,50	20,00
	Капуста білоголова	9,00	8,00
	Морква столова	18,00	32,50
	Буряк столовий	16,50	29,00
	Цибуля ріпчаста	11,00	24,50
	Помідор істівний	47,50	60,00
	Огірок посівний (корнішони)	17,50	43,50

Джерело: "Столичний" [28], "Шувар" [29].

Таблиця 6. Диференціація вартості одноразового борщового набору протягом листопада-грудня 2024 р.

Найменування	К-ть, грам	Ціна, грн		Тенденція, %
		03.12.2024	19.11.2024	
Картопля	150	4,55	4,51	0,9
Капуста	100	3,22	3,10	3,9
Морква	50	1,58	1,53	3,3
Буряк	50	1,31	1,29	1,6
Цибуля ріпчаста	50	1,18	1,16	1,7
Томати червоні	50	4,49	3,74	20,1
Олія соняшникова	20	1,25	1,23	1,6
Свинина	100	15,78	15,79	-0,1
Всього:	570	33,36	32,35	3,1

Джерело: дані НДІ "Укراгропромпродуктивність" [30] та власні розрахунки.

на 79 %, картопля — на 15 %, а капуста білоголова та цибуля знизилася в ціні на 31% та 6 % відповідно.

Ціни на овочі борщового набору на найбільших гуртових ринках України демонстрували значну волатильність, таблиця 5.

Так, на гуртовому ринку "Столичний" ціни на картоплю, цибулю ріпчасту, помідор та огірок здешевшали. Помідор знизився в ціні на 40 % з 75 грн/кг до 45 грн/кг, огірок на 56% з 50 грн/кг до 22 грн/кг картопля

на 47% з 19 грн/кг до 10 грн/кг. Морква, буряк незначно додали в ціні, а капуста підвищилася в ціні більше ніж у два рази. Водночас, на гуртовому ринку "Шувар" ціни демонструють значне зниження, зокрема, картопля здешевшала на 28% з 20 грн/кг до 14,50 грн/кг, морква на 45% з 32,50 грн/кг до 18,00 грн/кг, буряк столовий на 43% з 29 грн/кг до 16,50 грн/кг, цибуля ріпчаста на 55% з 24,5 грн/кг до 11 грн/кг, огірок корнішон 60% з 43,5 грн/кг до 17,5 грн/кг та помідор на 21% з 60 грн/кг до 47,5 грн/кг. Капуста зросла в ціні на 12,5%.

Основною причиною зниження цін на овочі є сезонне збільшення їх пропозиції. На кінець 2024 р. (дані НДІ "Украгропромпродуктивність"), спостерігали зростання вартості борщового набору порівняно з цінами на 19 листопада 2024 року, таблиця 6. Про це свідчать дані 51 обласного та районного ринків України за такими продуктами як: картопля, томати, капуста, цибуля, морква, буряк, свинина, соняшникова олія. Мінімальна вартість продуктів борщового набору станом на 03.12.2024 року склала 33,36 грн, тоді як двома тижнями раніше середня вартість дорівнювала 32,35 грн, що демонструє зростання ціни на 1,01 грн.

На динаміку цін на овочеві, особливо в не-сезон, більш істотно впливають такі чинники як оперативність і обсяги постачання, вартість зберігання та транспортування, підвищені тарифи на електроенергію для промислових виробників, ціни на паливо.

Прийняття обґрунтованих управлінських рішень для вибору стратегічних альтернатив та цільових пріоритетів розвитку ринку овочів, як на рівні держави, так і на рівні окремих господарських суб'єктів, повинно базуватися на принципах системності та науковості. Реалізація цих принципів передбачає прогнозування стану і динаміки ринків овочевої продукції. Науково обґрунтована стратегія змінює продовольчий ринок овочевих [31].

Виробникам слід враховувати, що структура внутрішнього споживання овочів постійно удосконалюється, зокрема, відповідно до моделі здорового харчування, тому виробники мають адаптуватися до вимог споживачів і збільшувати виробництво зелених овочів, урізноманітнювати їх асортиментний склад і підвищувати якісні показники. Вимоги зовнішнього ринку також впливають на структуру виробництва і пропозиції овочів [32, с. 91].

На ринку овочевих продуктів селективна державна підтримка повинна спрямовуватися на формування сировинної бази українських переробних підприємств, створення додаткових стимулів вирощування сортів овочевих рослин із європейськими показниками якості, пільгове кредитування і оподаткування виробників [33].

В умовах воєнного стану та повоєнного відновлення економіки експорт овочевих товарів доцільно здійснювати за залишковим принципом. Проти 2021 р. загальна посівна площа скоротилася на 20 %. Унаслідок бойових дій частина працівників сільгосппідприємств та фермерів були вимушені не тільки припинити економічну діяльність в аграрному секторі, а й покинути власні домівки [34; 35, с.19].

Перспектива відновлення їх економічної діяльності на власних землях є невизначеною, що може призвести до виходу з аграрного бізнесу або зміни спеціалізації. За даними ФАО, понад 150 тис. фермерів/працівників продовольчої системи безпосередньо постраждали від війни та/або були змушені мігрувати, що призвело до зміни спеціалізації та асортименту овочевої продукції [24; 35, с. 20].

Розширення асортименту пропозиції, зниження витрат на виробництво і забезпечення потужності для переробки й зберігання гарантуватиме якість формування і функціонування овочевого продовольчого ринку. Розвиток овочевого ринку та його перехід до цивілізованого та регульованого стану передбачає впровадження науково обгрунтованої державної політики у галузі регулювання виробництва і цін на овочі, створення ефективної інфраструктури для ринку овочів, підвищення інформованості та мобільності виробників та споживачів у виборі місця та характеристик реалізації овочів, а також контролю використання електронно-касових апаратів і впровадження сучасних маркетингових стратегій та методів регулювання.

Насамперед, необхідно проводити постійний моніторинг ситуації на ринку овочів — обсягів виробництва, експорту, імпорту, споживання,

ціноутворення. Це дозволить відстежувати динаміку та тенденції подальшого розвитку ринку. Також важливо досліджувати поведінку споживачів овочевої продукції, зміну їхніх уподобань та моделей споживання в умовах кризи. На основі отриманих даних можна буде коригувати маркетингові стратегії.

Потребують подальшого вивчення логістичні процеси на ринку овочів, пошук оптимальних ланцюгів постачання в умовах відновлення інфраструктури. Важливо аналізувати ефективність державної політики підтримки галузі овочівництва і розробляти рекомендації щодо її удосконалення. Загалом, комплексні міждисциплінарні дослідження дадуть можливість отримати цілісне бачення розвитку ринку овочів в умовах повоєнної відбудови економіки України. Чередніченко О. визначено тенденції рівня економічної ефективності вітчизняної галузі овочівництва [37, с. 87—97].

Аналіз українського ринку овочів в умовах війни відображає складні виклики та можливості, з якими стикаються аграрні підприємства у даному контексті. Загалом, в умовах війни на українському ринку овочів виникає потреба в інноваційних підходах та стратегіях, які дозволять аграрним підприємствам пристосовуватися до змін у навколишньому середовищі та забезпечувати стабільність бізнесу. Адже, виробництва в Україні мають відповідати європейській промисловій політиці, на порядку денному якої перебувають такі фактори конкурентоспроможності, як: автоматизація процесів, енергоефективність, упровадження принципів сталого розвитку, підходів циркулярної економіки, ресурсоефективного та чистого виробництва та ін. Це дасть їм змогу випускати продукцію, сертифіковану за європейськими стандартами [35, с. 26].

Нестабільність ринку для операторів ринку виробників — це територіальний аспект, фінансове забезпечення, погодні умови, подорожчання ресурсів, торговців — ефективний збут і подорожчання логістики, для споживачів, перш за все — це зростання цін за умов низького платоспроможного попиту.

Необхідно активно працювати над відновленням та зміцненням інфраструктури для забезпечення ефективного транспортування та зберігання овочів [36]. Сприятливі ґрунтово-кліматичні умови та потенціал для розвитку органічного виробництва надає переваги для позиціонування українських овочів як якісних та екологічно чистих продуктів. Необхідно активно шукати альтернативні джерела фінансування та розробляти стратегії управління ціно-

вими коливаннями для забезпечення стабільності виробництва. Важливо гнучко реагувати на зміни в економічному середовищі, адаптуючи стратегії маркетингу та продажу для збереження конкурентоспроможності.

Часто в торговельній мережі асортимент овочевої продукції представлений великою кількістю товарів, завезених з інших країн, а не вирощених в Україні. Тому, внутрішня ринкова конкуренція посилюється через вплив іноземних постачальників, а не власних виробників овочів. Однак, зростаючий попит саме на українську продукцію створює додаткові можливості [37, с. 93].

Галузь овочівництва є ключовою для економіки держави, визначаючи обсяги пропозиції та вартість основних видів овочів, формуючи значну частку доходів сільськогосподарських виробників і впливаючи на розвиток сільських територій та валютні доходи держави через експорт. Огляд тенденцій свідчить, що формування продовольчого ринку овочевих в Україні повинно зберігати лідерство в агропромисловому виробництві.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

За результатами аналітичних досліджень можна зробити висновки:

1) Виробництво товарної продукції овочів за період 2021—2024 рр. зменшилося на 16,4%. Згідно розробленого прогнозу, виробництво овочів у 2025 р. може збільшитися порівняно з попереднім на 5,3% до 8063,6 тис. т.

2) За рахунок вітчизняної пропозиції овочів попит населення забезпечується практично на 100%. Споживання овочів у середньому становить до 160 кг на одну особу в рік, що майже дорівнює раціональній нормі у 161 кг.

3) Серед причин, які стримують розвиток галузі овочівництва, слід виділити повільну переорієнтацію виробників на сучасні вимоги ринку, низький рівень їх економічних відносин та недостатньо оновлену матеріально-технічну базу підприємств, у тому числі і переробних.

4) Для ефективного розвитку сучасного овочівництва необхідно вдосконалити маркетинг у галузі, впроваджувати інноваційно-інвестиційні моделі розвитку, постійно вдосконалювати технології вирощування, зберігання і реалізації овочів. Саме підтримка держави як фінансова так і законодавча у створенні привабливого інвестиційного середовища для подальшого розвитку галузі овочівництва з орієнтацією на ресурсо- й енергоощадну техніку і технологію.

5) Необхідно активно запроваджувати у виробництво світові стандарти якості й безпечності продукції, розбудовувати сучасну ринкову інфраструктуру та систему маркетингу, зокрема створити дієву систему кооперації з виробництва, заготівлі та зберігання овочів, урізноманітнити асортимент і сортимент овочів з подальшим розвитком їх органічного виробництва.

Література:

1. Галат, А. М. Особливості ринку свіжих овочів в Україні. *Агросвіт*, 2019. № 11. С. 35—44. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.11.35>.
2. Амонс, С. Е., Красняк, О. П. Виробництво овочів в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку галузі. *Сільське господарство та лісівництво*, 2021. № 20, С. 97—116. <https://doi.org/10.37128/2707-5826-2021-8>.
3. Семенда О. В., Корман І. І. Аналіз українського ринку овочів в умовах війни. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 2024. Vol. 3, № 1. С. 72—80. <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240301.07>.
4. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку овочівництва на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1333-р. від 21.10.2020р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1333-2020-%D1%80#>.
5. Карпенко А. Ф. Маркетингові дослідження кон'юнктури ринку органічної продукції. Підприємництво та інновації, 2022. № 23. С. 21—24. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/23.4>.
6. Яцишина А. К. Дослідження ринку овочів і фруктів в Україні. *Економіка та держава*, 2019. № 2. С. 105—109. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.2.105>.
7. Логоша Р. В. Особливості інноваційного розвитку галузі овочівництва. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*, 2017. Вип. 25. С. 86—91.
8. Сич З. Д., С. М. Кубрак" Л. А. Шубенко. Проблеми вирощування овочів в Україні під час війни // Теоретичні і практичні аспекти розвитку галузі овочівництва в сучасних умовах [тези доповідей] Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції (25. 05. 2023, с. Селекційне Харківської обл.) / Інститут овочівництва і баштанництва НААН. Вінниця: "ТВОРИ", 2023. С. 178—181.
9. Сало І. А. Розвиток ринку овочів в Україні. *Економіка АПК*, 2021. № 2. С. 41—48. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202102041>

10. Духницький Б. В., Новічков О. В., Полупан В. М. Ринок овочевих культур в Україні. Економіка АПК, 2017. № 10. С. 56—60.

11. Захарчук О. В. Світовий ринок овочів та місце України. Агросвіт, 2018. № 3. С. 3—7. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/3_2018/2.pdf.

12. Рудь В. П. Овочівництво в системі продовольчого ринку: особливості, тенденції, перспективи. Інноваційна економіка, 2021. № 3—4. С. 34—39. <https://doi.org/10.37332/2309—1533.2021.3-4.5>

13. Сєвідова І. О. Вплив якості овочевої продукції на конкурентоспроможність овочівництва. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія: Економіка АПК. 2013. № 20 (1). С. 302—306.

14. Сєвідова І. О. Фактори впливу на функціонування оптових ринків овочевої продукції. Агросвіт, 2018. № 2. С. 28—32. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/2_2018/6.pdf/.

15. Сєвідов В. Інноваційні складові сталого розвитку галузі овочівництва у Харківській області. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія: Агрономія, 2016. № 20. С. 82—86.

16. Рожко Н. Я. Формування експортно-імпортних відносин на ринку овочів та фруктів. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Проблеми економіки та управління", 2020. № 4 (1). С. 83—92. <https://doi.org/10.23939/semi2020.01.083>

17. Рожко Н. Я. Особливості концепції маркетингу і логістики у функціонуванні суб'єктів ринку овочів та фруктів. Економіка та держава, 2020. № 4. С. 141—145. <https://doi.org/10.32702/2306—6806.2020.4.141>

18. Не зважаючи на знищення агросектору Херсонщини: в Україні овочівництво досягло довоєнного рівня. AgroPolit.com. 2024 URL: <https://agropolit.com/news/27382-ne-zvajayuchi-na-znischennya-agrosektoru-hersonschini-v-ukrayini-ovochivnitstvo-dosyaglo-dovoyennogo-rivnya>.

19. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/product-prices/beet/>.

20. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua>.

21. Perez Dominguez, I., Gomez Barbero, M., Fellmann, T., Chatzopoulos, T., Jensen, H. and Philippidis, G. (2018). EU commodity market development: Medium-term agricultural outlook, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 126 p.

22. Державна служба статистики України. URL: Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

23. Сільське господарство України 2022: статистичний збірник. Відп. за вип. О. Прокопенко. Київ Державна служба статистики України, 2023. 230 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/09/S_gos_22.pdf.

24. Поліпшення доступу українського агробізнесу до експортних ринків. Овочі та фрукти. Дослідження проведене в рамках проекту ФАО/ЄБРР. [Електронний ресурс]. Режим доступу URL: <https://ukrainefood.org/Doslidzhen-nia-plodoovochevoho-rynku-Ukrainy-bez-brendiv>.

25. Копитко В. І., Копитко О. В. Напрями розвитку ринку овочевої продукції. Бізнес-навігатор, 2021. Випуск 1 (62). С. 47—52.

26. Швець В. А. Особливості та проблеми розвитку ринку овочевої продукції. Економіка та суспільство, 2023. Вип. 58. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-64>.

27. Кашкіна І. Овочі "борщового набору" в Україні: дефіциту не очікується, проте імпорт можливий. Kurkul.com, 2023 р. <https://kurkul.com/spetsproekty/1523-ovochi-borschovogo-naboru-v-ukrayini>.

28. Офіційний сайт ринку "Столичний". URL: <https://kyivopt.com/ua/dlya-pokupciv/tsini/ovochi-ta-frukti3>.

29. Динаміка цін на ринку Шувар (Львів, Україна). [Електронний ресурс]. Режим доступу URL: <https://info.shuvar.com/price>.

30. Офіційний вебсайт НДІ Укragропром-продуктивність. Аналітичні дослідження роздрібних цін на продуктових ринках України, URL: <https://uapp.in.ua/dijalnist/naukovo-vidavnych-dijalnist/analitichni-vidannja/qqqq/>.

31. Chan Kim, Renee Mauborgne. Як стратегія змінює ринок. Інтернетпортал для управлінців. URL: <http://www.management.com.ua/strategy/str188.html>.

32. Крикунова В. М., Аверчева Н. О. Пріоритети та особливості формування пропозиції на ринку продукції овочівництва в Україні. Вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини, 2020. № 29. С. 84—93. <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-29-17.33>.

33. Agrotimes. [Електронний ресурс]. Сезон надії. URL: <https://agrotimes.ua/article/plodo-ovochivnyctvo-zakinchuye-2023-rik-yakyjstvoryv-bagato-vyklykiv-dlya-vyrobnykiv>.

34. Techhorticulture.com [електронний ресурс] В Україні збільшуються площі з овочевими культурами. URL: <https://techhorticulture.com/v-ukrayini-zbilshuyutsya-ploshhi-z-ovochevymy-kulturamy/>.

35. Собкевич О. В., Шевченко А. В., Русан В. М., Жураковська Л. А. Пріоритети забезпечення стійкості промисловості й аграрного сектору економіки України в умовах повномасштабної війни: аналіт. доп. / за ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2023. 49 с. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.04>.

36. Звіт щодо бізнес-перспектив України з питань виробництва, зберігання, переробки та пакування овочів та фруктів. Комерційна служба Посольства США Україні. 2017. URL: <http://retailers.ua>.

37. Чередніченко О. О., Чайка Є. А. Економічні аспекти виробництва овочів в Україні. Економіка і управління бізнесом, 2022. Вип.13 (3). С. 87—97. [https://doi.org/10.31548/economics13\(3\).2022.74-83](https://doi.org/10.31548/economics13(3).2022.74-83).

References:

1. Galat, L. (2019), "Peculiarities of market of fresh vegetables in Ukraine", *Agrosvit*, vol. 11, pp. 35—44. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.-2019.11.35>.

2. Amons, S. and Krasnyak, O. (2021), "Vegetable production in Ukraine: condition, problems and prospects for development of the industry", *Agriculture and forestry*. vol. 20, pp. 97—116. <https://doi.org/10.37128/2707-5826-2021-1-8>.

3. Semenda, O. V. and Korman, I. I. (2024), "Analysis of the Ukrainian vegetable market in wartime", *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, vol. 3, no. 1, pp. 72—80. <https://doi.org/10.46299/j.isjmf.-20240301.07>.

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), Order "On approval of the Concept of the State Target Program for the Development of Vegetable Growing for the Period Until 2025", Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1333-2020-%D1%80#> (accessed 29 April 2025).

5. Karpenko, L. F., (2022), "Marketing research of the market situation of organic products", *Pidpryyemnytstvo ta innovatsiyi*, vol. 23, pp. 21—24. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/23.4>

6. Yatsishyna, L. K., (2019), "Research on the market of vegetables and fruits in Ukraine", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 2, pp. 105—109. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.2.105>.

7. Logosha, R. V. (2017), "Peculiarities of innovative development of the vegetable growing

industry", *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment*, vol. 25, pp. 86—91.

8. Sych, Z. D., Kubrak, S. M. & Shubenko, L. A. (2023), "Problems of growing vegetables in Ukraine during the war", *Teoretychni i praktychni aspekty rozvytku haluzi ovochivnytstva v suchasnykh umovakh [tezy dopovidey] Materialy VI mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiy [Theoretical and practical aspects of the development of the vegetable growing industry in modern conditions [abstracts of reports] Materials of the VI International Scientific and Practical Conference]*, Institute of Vegetable Growing and Melon Growing of NAAS, Vinnytsia, Ukraine p.p. 178—181.

9. Salo, I. (2021), "Vegetable market development in Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 28 (2), pp. 41—48. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.-202102041>.

10. Dukhnytskyi, B., Novichkov, O., & Polupan, V. (2017), "Vegetable market in Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 24 (10), 56—60.

11. Zakharchuk, O. (2018), "World vegetable market and Ukraine", *Ahrosvit*, vol. 3, pp. 3-7, available at: http://www.agrosvit.info/pdf/3_2018/2.pdf (accessed 29 April 2025).

12. Rud, V. P. (2021), "Vegetable growing in the food market system: features, trends, prospects", *Innovatsiyina ekonomika*, vol. 3—4, pp. 34—39. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.3-4.5>.

13. Sevidova, I. O. (2013), "The influence of the quality of vegetable products on the competitiveness of vegetable growing", *Visnyk L'vivs'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika APK*, vol. 20 (1), pp. 302—306.

14. Sievidova, I. (2018), "Factors affecting the functioning of wholesale markets for vegetable products", *Agrosvit*, vol. 2, pp. 28—32, available at: http://www.agrosvit.info/pdf/2_2018/6.pdf (accessed 29 April 2025).

15. Sevidov, V. (2016), "Innovative components of sustainable development of the vegetable growing industry in Kharkiv region", *Visnyk L'vivs'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Seriya: Ahronomiya*, vol. 20, pp. 82—86.

16. Rozhko, N. Ya. (2020), "Formation of export-import relations in the market of vegetables and fruits", *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnika". Seriya: "Problemy ekonomiky ta upravlinnya"*, vol. 4(1), pp. 83—92. <https://doi.org/10.23939/semi-2020.01.083>.

17. Rozhko, N. Ya. (2020), "Peculiarities of the concept of marketing and logistics in the functioning of fruit and vegetable market entities", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 4, pp. 141-145. DOI: 10.32702/2306—6806.2020.4.141.

18. AgroPolit.com., (2024), "Despite the destruction of the agricultural sector of the Kherson region: vegetable production in Ukraine has reached pre-war levels", available at: <https://agropolit.com/news/27382-ne-zvajayuchi-na-znischennya-agrosektoru-hersonschini-v-ukrayini-ovochivnitstvo-dosyaglo-dovoyennogorivnya> (accessed 28 April 2025).

19. Minfin Media (2025), available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/product-prices/beet> (accessed 28 April 2025).

20. Official website of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2025), available at: <https://minagro.gov.ua>. (accessed 29 April 2025).

21. Perez Dominguez, I., Gomez Barbero, M., Fellmann, T., Chatzopoulos, T., Jensen, H. and Philippidis, G. (2018). EU commodity market development: Medium-term agricultural outlook, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

22. State Statistics Service of Ukraine (2025), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 29 April 2025).

23. Prokopenko, O. (2023), *Sil's'ke hospodarstvo Ukrainy 2022: statystychnyj zbirnyk* [Agriculture of Ukraine 2022: statistical collection], State Statistics Service of Ukraine Kyiv, Ukraine, available at: https://ukrstat.gov.ua/druk/publi-cat/kat_u/2023/zb/09/S_gos_22.pdf (accessed 29 April 2025).

24. FAO/EBRD (2023), "Improving access of Ukrainian agribusiness to export markets. Vegetables and fruits. Research conducted within the framework of the FAO/EBRD project", Available at: <https://ukrainefood.org/Doslidzhen-nia-plodoovochevoho-rynkuUkrainy-bezbrendiv> (accessed 29 April 2025).

25. Kopytko, V. I., Kopytko, O. V. (2021), "Directions of development of the vegetable market", *Naukovo-vyrobnychyy zhurnal "Biznes-navihator"*, vol. 1 (62), pp. 47—52.

26. Shvets, V. A. (2023). "Features and problems of vegetable market development", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 58. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-64>.

27. Kurkul.com (2023), "Vegetables of the "borsch set" in Ukraine: no shortage is expected, but imports are possible — Kashkina I.", available at: <https://kurkul.com/spetsproekty/1523-ovo-chi-borschovogo-naboru-v-ukrayini>, (accessed 29 April 2025).

28. Official website of the Stolichny market (2025), Available at: <https://kyivopt.com/ua/dlya-pokupciv/tsini/ovochi-ta-frukti3> (accessed 29 April 2025)].

29. Official website of the Shuvar market (2025), available at: <https://info.shuvar.com/price> (accessed 29 April 2025).

30. Official website of the Research Institute of Ukrainian Agricultural Productivity (2025), "Analytical research of retail prices in Ukrainian food markets", available at: <https://uapp.in.ua/dijalnist/naukovo-vidavnychadijalnist/analitichni-vidannja/qqqq/> (accessed 29 April 2025).

31. Kim, Ch. and Mauborgne, R. (2009), "How strategy changes the market", available at: <http://www.management.com.ua/strategy/str188.html>, (accessed 29 April 2025).

32. Krykunova, V. M. & Avercheva N. O. (2020), "Priorities and features of supply formation in the market of vegetable products in Ukraine", *Visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny*, vol. 29, pp. 84—93. doi: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-29-17>.

33. Agrotimes (2023), "Season of hope", available at: <https://agrotimes.ua/article/plodoovochivnyctvo-zakinchuye-2023-rik-yakyj-stvoryv-bagato-vyklykiv-dlya-vyrobnykiv/> (accessed 29 April 2025).

34. Techhorticulture.com. (2023). "Vegetable crop areas are increasing in Ukraine", available at: <https://techhorticulture.com/v-ukrayini-zbilshuyutsya-ploshhi-z-ovochevymy-kulturamy/> (accessed 29 April 2025).

35. Sobkevych, O. V., Shevchenko, A. V., Rusan, V. M., & Zhurakovska L. A. (2023), *Priorytety zabezpechennia stijkosti promyslovosti j aharnoho sektoru ekonomiky Ukrainy v umovakh povnomasshtabnoi vijny* [Priorities for ensuring the stability of industry and the agricultural sector of the economy of Ukraine in conditions of full-scale war: analytical supplement], NISD, Kyiv, Ukraine. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.04>.

36. Commercial Service of the U.S. Embassy in Ukraine. (2017), "Report on Ukraine's Business Prospects for the Production, Storage, Processing, and Packaging of Vegetables and Fruits", available at: <http://retailers.ua> (accessed 29 April 2025).

37. Cherednichenko, O. O. & Chaika, E. A. (2022), "Economic aspects of vegetable production in Ukraine", *Ekonomika i upravlinnya biznesom*, vol. 13 (3), pp. 87—97. [https://doi.org/10.31548/economics13\(3\).2022.74-83](https://doi.org/10.31548/economics13(3).2022.74-83).

Стаття надійшла до редакції 26.05.2025 р.